

Калашнікова Тетяна Вікторівна

к.е.н., доцент,

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

**ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТЕХНІЧНОГО ПЕРЕОСНАЩЕННЯ
АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Сучасний стан технічного оснащення аграрної сфери можна оцінити як незадовільний. Основними сільськогосподарськими машинами господарства забезпечені на 40-58%, понад 90% з яких уже відпрацювали свій амортизаційний строк. Це призвело до суттєвих змін у використанні техніки: навантаження на 1 трактор зросло з 66 га рілля в 1990 р. до 161 га у 2006 р., на один зернозбиральний комбайн – зі 125 га зернових культур до 328 га відповідно. Якщо в Україні на 1000 га ріллі припадає 10 тракторів, то в Польщі – 93, Німеччині – 87, Великій Британії – 85, Франції – 69 шт. За експертними розрахунками потреба в коштах на оновлення машинно-тракторного парку аграрних підприємств на рівні технологічної потреби складає 200-250 млрд.грн [1].

За рахунок власних коштів аграрні підприємства спроможні придбати лише 20-30% техніки від потреби. Тому значна роль в технічному переоснащенні аграрного виробництва належить державній підтримці, механізм якої включає як загальнодержавні, так і регіональні програми технічного забезпечення. З метою розширення лізингового обслуговування та покращення рівня матеріально-технічного забезпечення аграрних підприємств потрібно розробити і реалізувати цілий комплекс заходів за участю держави. Так, компанія НАК “Укragenrolіzing”, створена у 1998 р., за рахунок бюджетних коштів здійснює передачу в лізинг сільськогосподарської техніки аграрним підприємствам. Для цього у 2006 р. компанії було виділено державою 164 млн. грн., у 2007 р. – 204,5 млн. грн. На умовах фінансового лізингу у 2008 р. сільськогосподарським підприємствам НАК “Укragenrolіzing” було передано 1486 одиниць

сільськогосподарської техніки на суму 185,7 млн. грн.: 309 тракторів (53 млн. грн), 94 зернозбиральних комбайни (61,9 млн. грн), 162 одиниці ґрунтообробної і посівної техніки (14,4 млн. грн), 856 одиниць обладнання для тваринництва та птахівництва (45,7 млн. грн). Державним бюджетом України на 2009 рік передбачено виділення коштів на державну підтримку лізингового кредитування аграрної галузі у сумі 153 млн. грн., що на 80,6 млн. грн. менше, ніж у 2008 р. Проте процес технічного переоснащення галузі такими темпами триватиме декілька десятиліть. Тому слід розробити комплекс заходів, які б у середньостроковій перспективі створили передумови для формування оптимальної структури джерел фінансування технічного переоснащення аграрних підприємств [2].

Останнім часом суттєво поновлено нормативно-правові основи регулювання даного процесу. Зокрема, 1 січня 2008 року вступив в силу Закон України “Про систему інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу”, прийнято програму реалізації технічної політики в АПК до 2011 року. Зупинимось на аналізі тих суттєвих змін, що стосуються кожної з трьох державних програм підтримки технічного переоснащення аграрної сфери.

По-перше, частковій компенсації у розмірі 30% підлягатиме лише вартість нової складної сільгосптехніки вітчизняного виробництва, закупленої у поточному році. Вважаємо повністю обґрунтованим підхід держави до підтримки закупівель нової вітчизняної техніки, проте за умов захисту прав споживачів технічних засобів та надання певних гарантій їх якості. Неприпустимо, коли 15% нової техніки вітчизняного виробництва потребують ремонту вже у перший рік експлуатації.

По-друге, зі скасуванням Закону України “Про закупівлі” відмінено проведення тендерів на закупівлю техніки за угодами фінансового лізингу. Серед вітчизняних виробників техніки конкуренція була повністю відсутня: у конкурсі на закупівлю комбайнів брав участь лише один виробник, тракторів – два. Вважаємо, що до переліку техніки, що реалізується через НАК

“Украгролізинг”, слід включати техніку, яка пройшла випробування і має технологічні переваги, незалежно від країни-виробника. Вчені УкрНДПВТ ім.Л.Погорілого рекомендують вітчизняну ґрунтообробну та посівну техніку використовувати лише тоді, коли річне навантаження технічного засобу становить 100-200 годин. При навантаженні на техніку понад 1000 годин слід застосовувати обладнання іноземного виробництва [3].

Однією з головних проблем в процесах державної підтримки лізингового кредитування є те, що держава намагається одночасно підтримувати аграрних товаровиробників та вітчизняних виробників сільськогосподарської техніки, що призводить до підтримки виробництва непопулярної техніки та значно знижує ефективність використання бюджетних коштів на ці цілі. У 2008 р. сільськогосподарські підприємства закупили техніки на суму 10 млрд. грн., з них вітчизняного виробництва лише на 2 млрд. грн. Програмою державної підтримки передбачено передачу в лізинг лише вітчизняної сільськогосподарської техніки. Зокрема, у 2008 р. на умовах лізингу державою викуплено 31,9% випущених ТОВ “Херсонський машинобудівний завод” та ТОВ “ДОН-ЛАН” зернозбиральних комбайнів, 4,9% тракторів виробництва ВАТ “Харківський тракторний завод” та ТОВ “Укравтозапчастина”. Проте, за оцінками експертів лише 10% машин вітчизняного виробництва можна віднести до сучасних та енергозберігаючих. Поряд з цим, лізингові компанії при оформленні лізингових угод вимагають внесення лізингоодержувачем авансового платежу у розмірі 20-40% початкової вартості об’єкта лізингу. Зокрема, при укладанні лізингових угод НАК “Украгролізинг” авансовий платіж становить 22-25%. Це в принципі протиречить умовам укладання лізингових угод та суті лізингових операцій, які передбачають викуп об’єкта лізингу у постачальника і передачу його на умовах оренди лізингоодержувачу. Застосування таких авансових виплат при передачі об’єктів фінансового лізингу призводить до відволікання з обороту значних обсягів обігових коштів аграрних підприємств та погіршення їх фінансового стану. Вважаємо,

що фінансовий лізинг є одним з основних фінансових інструментів залучення довгострокових кредитних ресурсів та дозволяє здійснювати повномасштабні капітальні вкладення в розвиток матеріально-технічної бази аграрного сектора економіки. З огляду на гострий дефіцит фінансових ресурсів та низьку інвестиційну привабливість сільського господарства важливу роль у поширенні лізингових операцій у аграрному секторі повинна відігравати держава.

По-третє, при застосуванні фінансової підтримки підприємств АПК через механізм здешевлення позик, починаючи з 2007 р. відбулися певні зміни. Знято обмеження, згідно з яким фінансова підтримка надавалася підприємствам з виробництвом сільгосподарської продукції на суму понад 1 млн.грн. Це на 47% розширило перелік аграрних підприємств, які зможуть скористатись пільговими кредитами (5,6 тис. господарств), проте об'єктивно призвело до скорочення суми кредита на одне господарство і скоротило його можливості щодо оновлення технічної бази.

Отже, державне фінансування відіграє помітну роль у формуванні фінансових ресурсів для технічного переоснащення аграрних підприємств. Для досягнення найбільшого ефекту від використання виділених державою коштів слід впроваджувати середньострокове планування по існуючих державних програмах підтримки аграрного сектору. Потребує доопрацювання механізм здешевлення банківських позик з урахуванням показників грошово-кредитного ринку країни. З метою активізації інвестиційних процесів в аграрному секторі економіки слід передбачати відповідні обсяги бюджетного фінансування передачі в лізинг сільськогосподарської техніки; здійснювати жорсткий відбір вітчизняної техніки, яка передається на умовах лізингу за бюджетні кошти; створити стимули для виробництва вітчизняними виробниками конкурентоспроможної сільськогосподарської техніки, що забезпечить її ефективне застосування; скасувати сплату авансового платежу при оформленні угод передачі об'єктів у лізинг, що зменшить тиск на

сільськогосподарських товаровиробників, не відволікатиме з їх обороту значних сум обігових коштів і сприятиме покращенню фінансового стану.

Література.

1. Білоусько Я.К., Питулько В.О. Про бюджетну підтримку технічного переоснащення сільського господарства // Агроінком. – 2006. - №3-4. – С.2-4.

2. Затонацька Т.Г. Середньострокове бюджетне планування як інструмент підвищення ефективності бюджетних інвестицій // Тези міжн.наук.-практ.конф.Т1.- Дніпропетровськ: ДДФА,2008. – С.223-224.

3. Від вітчизняної техніки до європейської технології // Урядовий кур'єр. – 4 грудня 2007 р.- №227.